

P.Z. br. 153

HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-02/25-01/44

URBROJ: 65-25-7

Zagreb, 27. lipnja 2025.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članaka 178. i 192. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Vlada Republike Hrvatske, aktom od 27. lipnja 2025. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra znanosti, obrazovanja i mladih dr. sc. Radovana Fuchsa i državne tajnike Zrinku Mužinić Bikić, dr. sc. Ivu Ivanković, dr. sc. Nikolu Mrvca i Stipu Mamića.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/24-01/90
URBROJ: 50301-04/25-25-12

Zagreb, 27. lipnja 2025.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 85/10. - pročišćeni tekst i 5/14. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) i članka 172. u vezi s člankom 190. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13., 113/16., 69/17., 29/18., 53/20., 119/20. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 123/20. i 86/23. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), Vlada Republike Hrvatske podnosi Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra znanosti, obrazovanja i mladih dr. sc. Radovana Fuchsa i državne tajnike Zrinku Mužinić Bikić, dr. sc. Ivu Ivanković, dr. sc. Nikolu Mrvca i Stipu Mamića.

mr. sc. Andrej Plenković

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O UDŽBENICIMA I DRUGIM OBRAZOVNIM MATERIJALIMA
ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O UDŽBENICIMA I DRUGIM OBRAZOVNIM MATERIJALIMA
ZA OSNOVNU I SREDNJU ŠKOLU**

Članak 1.

U Zakonu o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu („Narodne novine“, br. 116/18., 85/22. i 92/24.), u članku 3. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

„(3) Udžbenik je obrazovni materijal za module u strukovnim kurikulumima (u daljnjem tekstu: modul), koji služi kao podrška u ostvarivanju skupova ishoda učenja utvrđenih strukovnim kurikulumom na način da osigurava fleksibilnost i prilagodljivost strukovnom obrazovanju te pridonosi razvoju kompetencija potrebnih za tržište rada.“

Dosadašnji stavci 3. i 4. postaju stavci 4. i 5.

U dosadašnjem stavku 5. koji postaje stavak 6. broj: „3.“ zamjenjuje se brojem: „4.“, a broj: „6.“ zamjenjuje se brojem: „7.“.

Dosadašnji stavak 6. postaje stavak 7.

Članak 2.

U članku 4. stavak 1. mijenja se i glasi:

„(1) Najveća dopuštena cijena udžbenika u osnovnoj školi računa se prema sljedećoj formuli: (satnica predmeta / ukupna satnica) * f * M

pri čemu je:

f - faktor koji za 1. - 4. razreda osnovne škole iznosi 0,132, za 5. i 6. razred iznosi 0,188, za 7. i 8. razred iznosi 0,209.

M - medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj prema zadnjem izvješću Državnog zavoda za statistiku objavljenom do datuma objave javnog poziva.“

Stavak 3. mijenja se i glasi:

„(3) Ministar će odobriti izmjenu cijene udžbenika koji je u Katalogu odobrenih udžbenika (u daljnjem tekstu: Katalog), ako je udžbenik u uporabi najmanje jednu nastavnu godinu i ako je došlo do promjene medijalne plaće u Republici Hrvatskoj za više od 10 % od posljednje promjene cijene za taj udžbenik.“

Iza stavka 3. dodaju se novi stavci 4. i 5. koji glase:

„(4) Izmjenu cijene udžbenika iz stavka 3. ovoga članka ministar može odobriti najviše jednom u dvije godine za svaki pojedini udžbenik.

(5) Izmijenjena cijena udžbenika iz stavka 3. ovoga članka računa se primjenom formule iz stavka 1. ovoga članka pri čemu je M medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj na dan odobrenja izmjene cijene udžbenika.“

Dosadašnji stavak 4. postaje stavak 6.

U dosadašnjem stavku 5. koji postaje stavak 7. broj: „4.“ zamjenjuje se brojem: „6.“.

U dosadašnjem stavku 6. koji postaje stavak 8. broj: „4.“ zamjenjuje se brojem: „6.“.

U dosadašnjem stavku 7. koji postaje stavak 9. broj: „4.“ zamjenjuje se brojem: „6.“

Članak 3.

U članku 5. stavku 4. iza riječi: „predmete“ dodaju se riječi: „i module“, a iza riječi: „predmetom“ dodaju se riječi: „i modulom“.

Članak 4.

U članku 6. stavku 2. iza riječi: „predmet“ dodaju se riječi: „odnosno modul“.

U stavku 4. iza riječi: „poziva“ dodaju se riječi: „osim za udžbenike na jeziku i pismu nacionalnih manjina“.

Članak 5.

U članku 7. stavku 1. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se zarez i riječ: „modulom“, a broj: „6.“ zamjenjuje se brojem: „7.“.

Članak 6.

U članku 8. stavku 1. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „odnosno modulom“, a riječi: „stavka 6.“ zamjenjuje se riječima: „stavka 7.“.

U stavku 2. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „odnosno modulom“, a broj: „6.“ zamjenjuje se brojem: „7.“.

U stavku 4. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „odnosno modulom“, a broj: „6.“ zamjenjuje se brojem: „7.“.

Članak 7.

U članku 9. stavku 2. podstavku 5. iza riječi: „predmet“ dodaju se riječi: „odnosno modul“, a iza riječi: „program“ dodaju se riječi: „odnosno kurikulum“.

Iza podstavka 7. dodaje se podstavak 8. koji glasi:

„- izmijenjenu maloprodajnu cijenu udžbenika, ako je došlo do izmijene cijene udžbenika sukladno članku 4. stavcima 3. i 4. ovoga Zakona.“.

U stavku 4. iza riječi: „lipnja“ dodaju se zarez i riječi: „a Dodatak kataloga za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina po potrebi“.

Članak 8.

U članku 10. stavku 3. iza riječi: „predmet“ dodaju se riječi: „odnosno modul“.

U stavku 5. iza riječi: „predmete“ dodaju se riječi: „odnosno module“.

U stavku 6. iza riječi: „srpnja“ dodaju se zarez i riječi: „a za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina 30 dana od dana objave Dodatka katalogu“.

Članak 9.

U članku 11. stavku 3. iza riječi: „predmet“ dodaju se riječi: „odnosno modul“.

Članak 10.

U članku 15. stavku 1. podstavku 2. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „odnosno modulom“.

U podstavku 3. broj: „6.“ zamjenjuje se brojem: „7.“.

Članak 11.

U članku 16. stavku 1. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „odnosno modulom“.

U stavku 7. iza riječi: „kurikulumu“ dodaju se riječi: „odnosno kurikulu ustanove“, a iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „odnosno kurikulum ustanove“.

Članak 12.

U članku 17. iza riječi: „predmet“ dodaju se riječi: „odnosno modul“.

Članak 13.

U članku 18. stavku 4. riječi: „100 kuna“ zamjenjuju se riječima: „13,00 eura“.

Članak 14.

U članku 20. stavku 1. riječi: „5000,00 do 10.000,00 kuna“ zamjenjuju se riječima: „660,00 do 1320,00 eura“.

U podstavku 2. iza riječi: „kurikulumom“ dodaju se riječi: „i kurikulum ustanove“.

U stavku 2. riječi: „2000,00 do 5000,00 kuna“ zamjenjuju se riječima: „260,00 do 660,00 eura“.

U stavku 3. riječi: „10.000,00 do 30.000,00 kuna“ zamjenjuju se riječima: „1320,00 do 3980,00 eura“.

Članak 15.

U cijelom tekstu Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu („Narodne novine“, br. 116/18., 85/22. i 92/24.), riječ: „kurikulum“ u odgovarajućem broju i padežu zamjenjuje se riječju: „kurikul“ u odgovarajućem broju i padežu.

Članak 16.

Do objave udžbenika za module iz članka 1. stavka 1. ovoga Zakona u Katalogu odobrenih udžbenika, za pojedine strukovne module koriste se odgovarajući odobreni udžbenici koji su u uporabi za pojedine strukovne nastavne predmete.

Članak 17.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Uredba o izmjeni i dopuni Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu („Narodne novine“, broj 92/24.).

Članak 18.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Narodnim novinama“.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI I PITANJA KOJA SE ZAKONOM RJEŠAVAJU

Zakonom o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu („Narodne novine“, br. 116/18., 85/22. i 92/24.; u daljnjem tekstu: Zakon), uređuje se postupak odobravanja, uvrštavanja u Katalog odobrenih udžbenika, izbora i povlačenja iz uporabe udžbenika i drugih obrazovnih materijala za učenike osnovnih i srednjih škola.

Frontalnim uvođenjem kurikuluma u osnovne i srednje škole 2019., 2020. i 2021. godine objavljeni su Javni pozivi za odobravanje korištenja udžbenika u školi i uvrštavanje udžbenika u Katalog odobrenih udžbenika (u daljnjem tekstu: Katalog). U istome razdoblju objavljujani su Katalozi odobrenih udžbenika u kojima je, uza sve Zakonom propisane podatke koje Katalog mora sadržavati, istaknuta konačna maloprodajna cijena udžbenika.

Budući da važeći Zakon ne propisuje mogućnost povećanja cijene tiskanih udžbenika te usklađivanje cijene udžbenika s trenutnom gospodarskom situacijom, Vlada Republike Hrvatske je 2022. i 2024. godine donijela uredbe o izmjeni i dopuni Zakona, čime se omogućilo povećanje cijena tiskanih udžbenika za osnovnu školu te ih se uskladilo s trenutnim stanjem na tržištu.

Kako bi se zakonski uredilo pitanje definiranja najveće dopuštene cijene udžbenika u osnovnoj školi, kao i ostala pitanja važna za postupak odobravanja, uvrštavanja u Katalog, izbora i povlačenja iz uporabe udžbenika i drugih obrazovnih materijala za učenike osnovnih i srednjih škola, potrebno je donijeti izmjene i dopune Zakona.

Također, s obzirom na uvođenje novih modularnih strukovnih kurikula u strukovne škole, potrebno je omogućiti uporabu udžbenika i za module u strukovnim kurikulima, stoga je tekst Zakona potrebno uskladiti i s mogućnošću izrade i uporabe udžbenika za učenike u strukovnim školama koji će pohađati modularnu nastavu.

Člankom 3. stavkom 1. Zakona propisano je da je udžbenik obvezni obrazovni materijal u svim predmetima, izuzev predmeta s pretežno odgojnom komponentnom. Budući da Zakon ne predviđa mogućnost izrade i uporabe udžbenika za modularnu nastavu, u članku 3. dodaje se novi stavak koji propisuje da je udžbenik obrazovni materijal za module u strukovnim kurikulima (u daljnjem tekstu: modul) te da udžbenik služi kao podrška u ostvarivanju skupova ishoda učenja utvrđenih strukovnim kurikulumom na način da osigurava fleksibilnost i prilagodljivost strukovnom obrazovanju te pridonosi razvoju kompetencija potrebnih za tržište rada.

Člankom 4. stavkom 1. Zakona propisana je najveća dopuštena cijena udžbenika u osnovnoj školi te se računa prema sljedećoj formuli: $(\text{satnica predmeta} / \text{ukupna satnica}) * f * M$, pri čemu je:

- f - faktor koji za 1. - 4. razred osnovne škole iznosi 0,1; za 5. i 6. razred iznosi 0,14; za 7. i 8. razred iznosi 0,155
- M - medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj prema zadnjem izvješću Državnog zavoda za statistiku objavljenom do datuma objave javnoga poziva.

Kako bi se cijene udžbenika uskladile s trenutnom gospodarskom situacijom, Konačnim prijedlogom zakona predlaže se uvećavanje faktora za izračun cijene udžbenika na način da se broj „0,1“ zamjenjuje brojem „0,132“, broj „0,14“ zamjenjuje brojem „0,188“, a broj „0,155“ zamjenjuje se brojem „0,209“.

Nadalje, odredbom članka 4. stavka 3. Zakona propisano je da ministar nadležan za obrazovanje može odobriti korekciju cijene za elektroničke udžbenike ili elektroničke dijelove udžbenika koji su u Katalogu, ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

- ako je udžbenik u uporabi najmanje jednu nastavnu godinu
- ako je udžbenik izmijenjen sukladno članku 3. stavku 4. Zakona
- ako je došlo do promjene medijalne neto plaće u Republici Hrvatskoj za više od 10 %.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku medijalna plaća rasla je za više od 10 % u odnosu na razdoblja kada su udžbenici uvršteni u Katalog.

	Medijalna plaća u godini odobrenja (u eurima)	Medijalna plaća ožujak 2025. (u eurima)	Razlika
Odobrenje 2019.	715,64	1.448,00	50.58 %
Odobrenje 2020.	737,01	1.448,00	49.1 %
Odobrenje 2021.	748,69	1.448,00	48.29 %

Tablični prikaz prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj izraženo u eurima prema podacima Državnoga zavoda za statistiku

Kako bi se mogle povećati cijene za tiskane udžbenike, a ne samo za elektroničke udžbenike ili elektroničke dijelove udžbenika, potrebno je izmijeniti članak 4. stavak 3. Zakona na način da će ministar nadležan za obrazovanje odobriti izmjenu cijene udžbenika koji je u Katalogu, ako je udžbenik u uporabi najmanje jednu nastavnu godinu, ako je došlo do promjene medijalne plaće u Republici Hrvatskoj za više od 10 % od posljednje promjene cijene za taj udžbenik.

Također, u članku 4. Zakona dodaju se novi stavci kojima se definira da izmjenu cijene udžbenika iz stavka 3. toga članka ministar može odobriti najviše jednom u dvije godine za svaki pojedini udžbenik te da se izmijenjena cijena udžbenika iz stavka 3. računa primjenom formule iz stavka 1. pri čemu je *M* medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj na dan odobrenja izmjene cijene udžbenika.

Nadalje, važeći Zakon u članku 6. propisuje da ministarstvo nadležno za obrazovanje (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) namjeru izmjene Kataloga iskazuje javnim pozivom u kojem se navodi za koje se udžbenike mogu podnijeti prijave te da rok za podnošenje prijave na javni poziv ne može biti kraći od 90 dana od dana objave poziva. Međutim, budući da se udžbenici na jeziku i pismu nacionalnih manjina prevode iz svojih izvornika te da zbog navedene procedure nije moguće poštivati zakonom utvrđeni rok, predloženim zakonom omogućava se odstupanje od roka za podnošenje prijave na javni poziv utvrđen Zakonom za udžbenike na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Vežano uz navedeno, člankom 9. Zakona propisano je da Ministarstvo na svojim mrežnim stranicama objavljuje izmjene Kataloga najkasnije do 1. lipnja, a budući da će predloženi zakon omogućavati odstupanje od rokova za udžbenike na jeziku i pismu nacionalnih manjina za podnošenje prijave na javni poziv za izmjene Kataloga, predloženim zakonom, uz dosada propisani Katalog, kao iznimka uvodi se i Dodatak katalogu za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina koji se objavljuje po potrebi.

Također, članak 10. Zakona koji propisuje donošenje odluke o odabiru udžbenika za uporabu u školi koju donose stručni aktivni predmeta na razini škole, odnosno učitelji razredne nastave, propisuje i da navedene odluke škole dostavljaju Ministarstvu i objavljuju na svojim mrežnim stranicama najkasnije do 1. srpnja. Budući da se predloženim zakonom dopušta odstupanje od rokova za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina, člankom 10. stavkom 6. Zakona propisuje se da odluke o odabiru za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina mogu biti dostavljene Ministarstvu i objavljene na mrežnim stranicama škole 30 dana od dana objave Dodatka katalogu za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina, a ne isključivo do 1. srpnja.

Nadalje, s obzirom na to da su novčani iznosi u Zakonu i dalje izraženi u kunama, potrebno ih je zamijeniti iznosima u eurima.

II. OBRAZLOŽENJA ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Uz članak 1.

Ovim člankom dopunjuje se članak 3. Zakona na način da se, s obzirom na uvođenje novih modularnih strukovnih kurikula u strukovne škole, propisuje dodatna definicija udžbenika odnosno propisuje da je udžbenik obrazovni materijal za module u strukovnim kurikulumima koji služi kao podrška u ostvarivanju skupova ishoda učenja utvrđenih strukovnim kurikulumom na način da osigurava fleksibilnost i prilagodljivost strukovnom obrazovanju te pridonosi razvoju kompetencija potrebnih za tržište rada.

Uz članak 2.

Ovim se člankom mijenja članak 4. stavak 1. Zakona na način da se mijenjaju faktori koji se koriste u formuli za izračun najveće dopuštene cijene udžbenika u osnovnoj školi.

Istim se člankom mijenja stavak 3. navedenoga članka Zakona te se istim propisuje da će ministar odobriti izmjenu cijene udžbenika koji je u Katalogu, ako je udžbenik u uporabi najmanje jednu nastavnu godinu i ako je došlo do promjene medijalne plaće u Republici Hrvatskoj za više od 10 % od posljednje promjene cijene za taj udžbenik.

U istome članku dodaju se novi stavci 4. i 5. sukladno kojima izmjenu cijene udžbenika ministar može odobriti najviše jednom u dvije godine za svaki pojedini udžbenik, a izmijenjena cijena udžbenika računa se primjenom formule iz stavka 1. toga članka pri čemu je M medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj na dan odobrenja izmjene cijene udžbenika.

Uz članak 3.

S obzirom na uvođenje novih modularnih strukovnih kurikula u strukovne škole, ovim člankom dopunjuje se članak 5. Zakona na način da se iznimka odobravanja promidžbenih materijala u udžbenicima strukovnih predmeta odnosi i na udžbenike modula.

Uz članak 4.

Ovim se člankom udžbenici na jeziku i pismu nacionalnih manjina izdvajaju iz obveze pridržavanja rokova za podnošenje prijave na javni poziv vezan uz izmjene Kataloga.

Uz članak 5.

S obzirom na uvođenje novih modularnih strukovnih kurikula u strukovne škole, ovim člankom dopunjuje se članak 7. stavak 1. Zakona na način da se propisuje da stručna povjerenstva koja imenuje ministar utvrđuju usklađenost udžbenika, između ostaloga i s modulom.

Uz članak 6.

Ovim člankom usklađuju se odredbe Zakona s uvođenjem novih modularnih kurikula odnosno s potrebom izrade i uporabe udžbenika za modularnu nastavu u strukovnim školama. Također, mijenja se numeracija stavaka kod pozivanja na pojedine odredbe Zakona.

Uz članak 7.

Ovim člankom u Katalog dodaje se i podatak o izmijenjenoj maloprodajnoj cijenu udžbenika, ako je došlo do izmjene cijene udžbenika.

Također, propisuje se Dodatak kataloga za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Uz članak 8.

Ovim se člankom, vezano uz rok za dostavu i objavljivanje odluka o odabiru udžbenika, dodaje iznimka za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina na način da se navedene odluke za udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina dostavljaju Ministarstvu i objavljuju na mrežnim stranicama 30 dana od dana objave Dodatka katalogu.

Uz članke 9. - 12.

Ovim odredbama usklađuje se Zakon s uvođenjem novih modularnih kurikula odnosno s potrebom izrade i uporabe udžbenika za modularnu nastavu u strukovnim školama.

Uz članak 13.

Ovim se člankom iznos u kunama vezan uz vrijednost promotivnih poklona koji se ne smatraju donacijama i drugim oblicima materijalnih potpora, pretvara u iznos u eurima.

Uz članak 14.

Ovim se člankom iznosi u kunama vezani uz prekršajne odredbe, preračunavaju u iznose u eurima.

Uz članak 15.

Ovim člankom propisuje se da se u cijelom tekstu Zakona riječ kurikulum zamjenjuje riječju kurikulum. Naime, u Zakonu o hrvatskom jeziku („Narodne novine“, broj 14/24.), koji je na snagu stupio u veljači 2024., upotrebljava se pojam kurikulum i njegove izvedenice. Stoga se pojam „kurikulum“ koji se koristio prije stupanja na snagu navedenoga Zakona zamjenjuje pojmom „kurikul“.

Uz članak 16.

Ovim člankom propisuje se da će se do objave udžbenika za module u Katalogu, za pojedine module koristiti odgovarajući odobreni udžbenici za pojedine strukovne nastavne predmete.

Uz članak 17.

Ovim se člankom propisuje dan prestanka važenja Uredbe o izmjeni i dopuni Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu („Narodne novine“, broj 92/24.)

Uz članak 18.

Ovim se člankom propisuje stupanje Zakona na snagu.

III. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga zakona osigurana su financijska sredstva u okviru Razdjela 080 - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Glave 05 - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Programa 3701 - Razvoj odgojno obrazovnog sustava, na Aktivnosti A578045 - Sufinanciranje nastavnih materijala i opreme za učenike osnovnih i srednjih škola, u iznosu od 19.895,994,00 eura u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2025. godinu i projekcijama za 2026. i 2027. godinu („Narodne novine“, broj 149/24.).

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA U ODNOSU NA RJEŠENJA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Nakon rasprave o Prijedlogu zakona na radnim tijelima Hrvatskoga sabora, kao i rasprave održane 22. svibnja 2025. u okviru zasjedanja 6. sjednice Hrvatskoga sabora pripremljen je Konačni prijedlog zakona koji je u odnosu na tekst Prijedloge zakona nomotehnički dorađen sukladno primjedbama Odbora za zakonodavstvo Hrvatskoga sabora.

V. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

Na tekst Prijedloga zakona nije bilo suštinskih primjedbi niti prijedloga koje predlagatelj nije prihvatio.

**TEKST ODREDBI VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE MIJENJAJU,
ODNOSNO DOPUNJUJU**

Članak 3.

(1) Udžbenik je obvezni obrazovni materijal u svim predmetima, izuzev predmeta s pretežno odgojnom komponentom, koji služi kao cjelovit izvor za ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda utvrđenih predmetnim kurikulumom, kao i očekivanja međupredmetnih tema za pojedini razred i predmet. Sadržaj i struktura udžbenika mora omogućavati učenicima samostalno učenje i stjecanje različitih razina i vrsta kompetencija, kao i vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda i očekivanja međupredmetnih tema.

(2) U smislu ovoga Zakona, predmetima s pretežno odgojnom komponentom smatraju se likovna, glazbena, tehnička te tjelesna i zdravstvena kultura.

(3) Udžbenik može biti tiskani i/ili elektronički, a može se sastojati od tiskanog i elektroničkog dijela. Tiskani oblik udžbenika oblikovan je na način da ne zahtijeva upisivanje rješenja ili odgovora na pitanja i predviđen je za višegodišnje korištenje.

(4) Elektronički udžbenik ili elektronički dio udžbenika mora sadržavati barem jednu od sljedećih triju značajki: dinamičko predočavanje, simulaciju (virtualni pokus) i interakciju (na relacijama učenik – sadržaj, učenik – nastavnik i/ili učenik – učenik). Radi tehničkog i metodičkog unaprjeđivanja, elektronički udžbenik ili elektronički dio udžbenika može se izmijeniti bez procedure propisane ovim Zakonom po završetku nastavne godine u kojoj je udžbenik u upotrebi, a prije početka nove školske godine.

(5) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, tiskani udžbenik može biti radnog karaktera odnosno oblikovan na način da omogućuje upisivanje rješenja ili odgovora u razrednoj nastavi osnovne škole, i to samo za razrede i predmete utvrđene pravilnikom iz stavka 6. ovoga članka te za strane jezike u svim razredima osnovne i srednje škole. Udžbenici prilagođeni za učenike s teškoćama također mogu biti radnog karaktera.

(6) Znanstveni, pedagoški, psihološki, didaktičko-metodički, etički, jezični, likovno-grafički i tehnički zahtjevi za izradu udžbenika, kao i oblik udžbenika za pojedini predmet, razred i razinu obrazovanja, predstavljaju udžbenički standard, a utvrđuju se pravilnikom koji donosi ministar nadležan za obrazovanje (u daljnjem tekstu: ministar). Pravilnikom se utvrđuje i korištenje udžbenika za predmete s pretežno odgojnom komponentom.

Članak 4.

(1) Najveća dopuštena cijena udžbenika u osnovnoj školi računa se prema sljedećoj formuli:
(satnica predmeta / ukupna satnica) * f * M

pri čemu je:

f - faktor koji za 1. - 4. razreda osnovne škole iznosi 0,132, za 5. i 6. razred iznosi 0,188, za 7. i 8. razred iznosi 0,209.

M - medijalna neto plaća u Republici Hrvatskoj prema zadnjem izvješću Državnog zavoda za statistiku objavljenom do datuma objave javnog poziva.

(2) Za udžbenike koji se sastoje od tiskanog i elektroničkog dijela udio cijene elektroničkog dijela udžbenika uređuje ministar pravilnikom sukladno komponentama elektroničkog udžbenika iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona.

(3) Ministar će odobriti izmjenu cijene udžbenika koji je u Katalogu odobrenih udžbenika (u daljnjem tekstu: Katalog), primjenom formule iz stavka 1. ovoga članka ako je udžbenik u uporabi najmanje jednu nastavnu godinu i ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

- ako je došlo do promjene medijalne plaće u Republici Hrvatskoj za više od 10 % od dana objave javnog poziva temeljem kojeg je udžbenik uvršten u Katalog

- ako je od dana objave Kataloga došlo do povećanja cijena dobara i usluga za osobnu potrošnju u Republici Hrvatskoj mjerenih indeksom potrošačkih cijena za više od 5 % godišnje, a prema statističkim podacima Državnoga zavoda za statistiku.

(4) Najveća dopuštena masa udžbenika u osnovnoj školi računa se prema sljedećoj formuli:

(satnica predmeta / ukupna satnica) * m

pri čemu je:

m - najveća dopuštena masa svih obveznih udžbenika, koja za 1. - 4. razreda osnovne škole iznosi 3 kg, za 5. i 6. razred 5 kg, za 7. i 8. razred 6 kg.

(5) Ukupna satnica u formulama iz stavaka 1. i 4. ovoga članka odnosi se na ukupnu satnicu obveznih predmeta u pojedinom razredu osnovne škole.

(6) Najveća dopuštena cijena i masa udžbenika iz stavaka 1. i 4. ovoga članka ne odnosi se na udžbenike prilagođene za učenike s poteškoćama.

(7) Najveća dopuštena masa udžbenika iz stavka 4. ovoga članka ne odnosi se na udžbenike za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina uvezene iz države matičnog naroda.

Članak 5.

(1) Dužnosnici i službenici ministarstva nadležnog za obrazovanje te službenici ustanove za vanjsko vrednovanje obrazovanja i ustanova nadležnih za sustav odgoja i obrazovanja ne mogu biti autori, urednici niti recenzenti udžbenika.

(2) Udžbenici i drugi obrazovni materijali svojim sadržajem ne smiju biti protivni Ustavu Republike Hrvatske i proklamiranim načelima demokratskog poretka koji se posebice odnose na zaštitu ljudskih i manjinskih prava, temeljnih sloboda i prava čovjeka i građanina te ravnopravnost spolova. Sadržaj udžbenika treba štititi temeljne vrijednosti i baštinu Republike Hrvatske, kao i promicati nacionalni identitet.

(3) Udžbenici i drugi obrazovni materijali ne smiju sadržavati promidžbeni materijal.

(4) Iznimno od stavka 3. ovoga članka, može se odobriti promidžbeni materijal u udžbenicima za strukovne predmete u kojima se ukratko predstavlja pravna osoba koja je udžbenik izradila ili čiju je izradu sufinancirala, a čija je djelatnost usko povezana sa strukovnim predmetom za koji se udžbenik izrađuje. Promidžbeni materijal može biti samo na zadnjoj stranici tiskanog udžbenika odnosno zasebnom dijelu elektroničkog dijela udžbenika, jasno označen i odvojen od obrazovnog materijala.

Članak 6.

(1) Ministarstvo nadležno za obrazovanje (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) namjeru izmjene Kataloga iskazuje javnim pozivom u kojem se navodi za koje se udžbenike mogu podnijeti prijave.

(2) Katalog za pojedini razred i predmet može se izmijeniti nakon što su udžbenici u uporabi najmanje četiri godine, osim ako izmjene kurikuluma ne zahtijevaju raniju izmjenu.

(3) Na javni poziv iz stavka 1. ovoga članka može se javiti svaka pravna osoba registrirana za nakladničku ili izdavačku djelatnost (u daljnjem tekstu: podnositelj).

(4) Rok za podnošenje prijave na javni poziv ne može biti kraći od 90 dana od dana objave poziva.

(5) Uz prijavu iz stavka 4. ovoga članka podnositelj prilaže:

- pristup elektroničkom udžbeniku za četiri osobe i/ili četiri primjerka tiskanog udžbenika
- sažeti prikaz koncepcije udžbenika s naznakama sadržajno-metodičkih uporišta na kojima se udžbenik temelji u pristupu razvoju učeničkih kompetencija
- sažetak metodičke i stručne recenzije
- izjavu o jezičnoj i grafičkoj uređenosti teksta
- izjavu odgovorne osobe da odgovara za sve pogreške koje se pojave u udžbeniku te da će ih otkloniti o vlastitom trošku.

Članak 7.

(1) Postupak utvrđivanja usklađenosti udžbenika s predmetnim kurikulumom i međupredmetnim temama te pravilnikom iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona provode stručna povjerenstva koja imenuje ministar.

(2) Radi sprječavanja sukoba interesa, član stručnog povjerenstva prije početka rada potpisuje izjavu da nije autor udžbenika te da nije rodbinski ili poslovno povezan s autorom odnosno podnositeljem.

(3) U smislu odredbe stavka 2. ovoga članka smatrat će se da je član stručnog povjerenstva rodbinski povezan s autorom odnosno s podnositeljem ako su u bračnoj ili izvanbračnoj vezi, srodnici po krvi u uspravnoj lozi, posvojitelj i posvojenik ili srodnici u pobočnoj lozi do drugog stupnja.

(4) U smislu odredbe stavka 2. ovoga članka smatrat će se da je član stručnog povjerenstva poslovno povezan s podnositeljem odnosno autorom ako on ili s njim rodbinski povezana osoba, u smislu odredbe stavka 3. ovoga članka, ima dionice ili poslovni udio podnositelja odnosno autora, ako su u radnom odnosu kod podnositelja odnosno autora te ako su u odnosu bilo kakve poslovne ovisnosti prema podnositelju odnosno autoru.

(5) Sastav stručnih povjerenstava iz stavka 1. ovoga članka je tajan, a način rada, postupak i kriterije za odabir članova propisuje ministar pravilnikom.

(6) Nakon završetka postupka odobravanja udžbenika lista članova stručnih povjerenstava poredanih abecednim redom bit će objavljena na mrežnim stranicama Ministarstva.

Članak 8.

(1) Stručno povjerenstvo nakon zaprimanja prijave iz članka 6. ovoga Zakona donosi stručno mišljenje o usklađenosti udžbenika s predmetnim kurikulumom i pravilnikom iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona, najkasnije 90 dana od dana zaprimanja prijave.

(2) Ako udžbenik nije usklađen s predmetnim kurikulumom i pravilnikom iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona, kao i u slučaju drugih nedostataka tehničke prirode, stručno povjerenstvo prije donošenja stručnog mišljenja vratit će udžbenik podnositelju jednom na doradu radi otklanjanja utvrđenih nedostataka.

(3) Nedostatke je podnositelj dužan ispraviti i dostaviti udžbenik Ministarstvu u roku od 15 dana od dana dostave na doradu.

(4) Ako udžbenik nakon dorade nije usklađen s predmetnim kurikulumom i pravilnikom iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona, kao i u slučaju da podnositelj ne otkloni nedostatke u roku utvrđenom u stavku 3. ovoga članka, stručno povjerenstvo će donijeti negativno stručno mišljenje.

(5) Na temelju negativnog mišljenja stručnog povjerenstva ministar donosi rješenje o odbijanju odobravanja korištenja udžbenika i neuvrštavanju u Katalog.

(6) Na temelju pozitivnog mišljenja stručnog povjerenstva ministar donosi rješenje o odobravanju korištenja udžbenika u školi i uvrštavanju udžbenika u Katalog.

(7) Protiv rješenja iz stavaka 5. i 6. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 9.

(1) U Katalog se uvrštavaju samo udžbenici kojima je rješenjem ministra odobreno korištenje u školi.

(2) Katalog sadrži:

- naslov udžbenika, ime i prezime autora odnosno skupine autora
- imena recenzenta koji je proveo metodičku i stručnu recenziju
- podatak o rednom broju i godini izdanja
- puni naziv pravne osobe nakladnika ili izdavača
- nastavni predmet, razred, vrstu škole i program za koju je udžbenik odobren
- masu tiskanog udžbenika u gramima (g)
- konačnu maloprodajnu cijenu udžbenika uz istaknuti postotak cijene elektroničkog dijela,
- izmijenjenu maloprodajnu cijenu udžbenika, ukoliko je došlo do izmjene cijene udžbenika sukladno članku 4. stavku 3. ovoga Zakona.

(3) Svi podaci iz stavka 2. ovoga članka moraju biti naznačeni i u impresumu udžbenika.

(4) Ministarstvo na svojim mrežnim stranicama objavljuje izmjene Kataloga najkasnije do 1. lipnja.

Članak 10.

(1) U školi mogu biti u uporabi samo udžbenici koji se nalaze u Katalogu.

(2) Odabir udžbenika za uporabu u školi provodi se u godini u kojoj se mijenja Katalog, i to samo za one predmete i razrede za koje je odobren novi udžbenik i uvršten u Katalog.

(3) Odluku o odabiru udžbenika u višim razredima osnovnih i svim razredima srednjih škola donose stručni aktivni predmeta na razini škole. U svim paralelnim razrednim odjelima viših razreda osnovne i srednje škole za jedan nastavni predmet u uporabi može biti samo jedan udžbenik.

(4) Odluku o odabiru udžbenika u razrednoj nastavi donose učitelji razredne nastave na način koji osigurava višegodišnje korištenje udžbenika unutar škole, osim u slučaju udžbenika radnog karaktera utvrđenog člankom 3. stavkom 5. ovoga Zakona.

(5) Odluke iz stavaka 3. i 4. ovoga članka sadrže popis odabranih udžbenika iz Kataloga za razrede i predmete za koje je te godine odobren novi udžbenik i uvršten u Katalog, kao i eventualne izmjene u odabiru udžbenika s radnim karakterom.

(6) Odluke iz stavaka 3. i 4. ovoga članka škola dostavlja Ministarstvu i objavljuje na svojim mrežnim stranicama najkasnije do 1. srpnja. Objedinjene liste odabranih udžbenika Ministarstvo objavljuje na svojim mrežnim stranicama.

(7) Podnositelj je obvezan najkasnije do 15. kolovoza osigurati dostupnost odabranih udžbenika.

(8) Ministar će odobriti izvanredni odabir udžbenika onim školama koje su odabrale udžbenik koji nije dostupan sukladno stavku 7. ovoga članka ili je izbrisan iz Kataloga sukladno članku 15. ovoga Zakona.

Članak 11.

(1) U nastavi na jeziku i pismu nacionalnih manjina mogu se koristiti udžbenici izrađeni na jeziku i pismu nacionalne manjine odnosno udžbenici koji su prevedeni na jezik i pismo nacionalne manjine.

(2) Postupak odobravanja udžbenika iz stavka 1. ovoga članka provodi se sukladno odredbama članaka 6., 7., 8. i 9. ovoga Zakona.

(3) Kada za pojedini nastavni predmet ne postoji udžbenik iz stavka 1. ovoga članka, u nastavi se mogu koristiti udžbenici uvezani iz države matičnog naroda.

(4) Za odobravanje korištenja udžbenika iz stavka 3. ovoga članka Ministarstvo će zatražiti prethodno stručno mišljenje agencije nadležne za obrazovanje o usklađenosti udžbenika i drugih obrazovnih materijala sa znanstvenim načelima i etičkim normama, kao i jesu li

pedagoški, psihološki i didaktično-metodički primjereni za korištenje u nastavi te jesu li u skladu s ishodima kurikuluma.

Članak 15.

(1) Ministarstvo će po službenoj dužnosti ili na zahtjev podnositelja pokrenuti postupak brisanja udžbenika iz Kataloga:

- ako se utvrdi da udžbenik više nije usklađen sa suvremenim znanstvenim spoznajama i znanstvenim teorijama globalno prihvaćenim unutar znanstvene zajednice
- ako nije usklađen s predmetnim kurikulumom
- ako nije usklađen s Pravilnikom iz članka 3. stavka 6. ovoga Zakona
- ako se utvrdi da udžbenik sadrži netočne i zastarjele podatke koji bitno utječu na vjerodostojnost sadržaja i koji upućuju učenike na pogrešne zaključke ili otežavaju stjecanje znanja
- ako udžbenik više nije dostupan.

(2) O brisanju udžbenika iz Kataloga u slučajevima iz stavka 1. ovoga članka ministar odlučuje rješenjem, na temelju mišljenja stručnog povjerenstva iz članka 7. ovoga Zakona ili agencije nadležne za obrazovanje.

(3) Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 16.

(1) Osim udžbenika, u školi mogu biti u uporabi i nastavna sredstva (tiskana, digitalna ili fizička) koja pomažu u ostvarivanju pojedinih odgojno-obrazovnih ishoda utvrđenih predmetnim kurikulumom, kao i očekivanja međupredmetnih tema, potiču interakciju učenik – učenik i/ili učenik – sadržaj te istraživački i/ili grupni rad (u daljnjem tekstu: drugi obrazovni materijali).

(2) Pravne osobe koje nude komercijalne druge obrazovne materijale dužne su podnijeti zahtjev za objavu komercijalnih drugih obrazovnih materijala u virtualni repozitorij obrazovnih materijala koji utvrđuje ministar odlukom.

(3) Pravne i fizičke osobe koje nude besplatne druge obrazovne materijale mogu podnijeti zahtjev za objavu besplatnih drugih obrazovnih materijala u virtualni repozitorij obrazovnih materijala.

(4) Odluku o objavi ili odbijanju objave drugih obrazovnih materijala u virtualnom repozitoriju donosi agencija nadležna za obrazovanje. Preduvjet za objavu drugih obrazovnih materijala u virtualnom repozitoriju je usklađenost drugih obrazovnih materijala sa znanstvenim načelima i etičkim normama, da su pedagoški, psihološki i didaktičko-metodički primjereni za korištenje u nastavi u predmetu za koji su predviđeni. Odluku o objavi ili odbijanju agencija nadležna za obrazovanje dužna je izdati u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za objavu, na temelju mišljenja povjerenstva koje je imenovao ravnatelj agencije nadležne za obrazovanje.

(5) Dužnosnici i službenici Ministarstva te službenici ustanove za vanjsko vrednovanje obrazovanja i ustanova nadležnih za sustav odgoja i obrazovanja ne mogu biti autori niti urednici drugih obrazovnih materijala.

(6) Odluku o korištenju komercijalnih drugih obrazovnih materijala donosi škola i objavljuje na svojim mrežnim stranicama najkasnije do 15. srpnja. Komercijalni materijali izabiru se isključivo iz virtualnog repozitorija.

(7) Odluka iz stavka 6. ovoga članka prilaže se školskom kurikulumu kojim se utvrđuje popis komercijalnih i besplatnih drugih obrazovnih materijala koji se planiraju koristiti u nastavi, a učitelj odnosno nastavnik individualno odlučuje koje će materijale utvrđene školskim kurikulumom koristiti.

(8) Ukupna cijena svih komercijalnih drugih obrazovnih materijala koji se koriste u nastavi obveznih predmeta u pojedinom razredu ne smije prelaziti 20 % za razrednu nastavu, 30 % za 5. i 6. razred odnosno 40 % za 7. i 8. razred iznosa umnoška pripadajućeg koeficijenta (f) i medijalne neto plaće (M) iz članka 4. stavka 1. ovoga Zakona. Za eventualna prekoračenja ovoga iznosa potrebna je suglasnost roditelja.

(9) U ukupnu cijenu iz stavka 8. ovoga članka ne ulaze materijali za predmete s pretežno odgojnom komponentom i izborne predmete.

(10) Za usklađenost besplatnih drugih obrazovnih materijala koji se koriste u školi, a nisu objavljeni u virtualnom repozitoriju, sa znanstvenim načelima i etičkim normama, kao i pedagošku, psihološku i didaktičko-metodičku primjerenost dobi učenika te za usklađenost s ishodima kurikuluma i očekivanjima međupredmetnih tema odgovorna je škola.

(11) Ako se pojavi sumnja da drugi obrazovni materijali nisu u skladu sa znanstvenim načelima i etičkim normama, kao i da nisu pedagoški, psihološki i didaktičko-metodički primjereni za korištenje u nastavi te da nisu u skladu s ishodima kurikuluma i očekivanjima međupredmetnih tema, Ministarstvo će zatražiti stručno mišljenje agencije nadležne za obrazovanje. Ako je sporni drugi obrazovni materijal objavljen u virtualnom repozitoriju, u donošenju mišljenja mogu sudjelovati stručnjaci koji nisu bili članovi povjerenstva u postupku donošenja odluke o objavi iz stavka 4. ovoga članka.

(12) Ako agencija nadležna za obrazovanje svojim mišljenjem potvrdi sumnju iz stavka 11. ovoga članka, Ministarstvo će o mišljenju agencije obavijestiti školske ustanove. Ako se drugi obrazovni materijal nalazi u virtualnom repozitoriju, agencija nadležna za obrazovanje donosi odluku o brisanju drugog obrazovnog materijala iz virtualnog repozitorija.

(13) Način rada, postupak i kriterije za odabir članova povjerenstava iz stavka 4. ovoga članka propisuje ministar pravilnikom.

Članak 17.

Ako u Katalogu za neki predmet ne postoji odobreni udžbenik, u školi se umjesto udžbenika može koristiti drugi obrazovni materijal.

Članak 18.

(1) Školama, uključujući sve učitelje, nastavnike, ravnatelje i ostalo stručno osoblje škole, nije dozvoljeno primanje donacija i drugih oblika materijalnih potpora od pravnih i fizičkih osoba koje na bilo koji način u bilo koje vrijeme sudjeluju u postupku uvrštavanja odnosno odabira udžbenika i drugih obrazovnih materijala.

(2) Pravnim osobama čiji se udžbenici nalaze u Katalogu ili čiji se drugi obrazovni materijali nalaze u virtualnom repozitoriju nije dozvoljeno davanje donacija i drugih oblika materijalnih potpora školama, uključujući učitelje, nastavnike, ravnatelje i ostalo stručno osoblje škola.

(3) Ograničenja iz stavaka 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se trajno odnosno i u vrijeme kada se ne provode postupci odobravanja udžbenika regulirani ovim Zakonom.

(4) Donacijama i drugim oblicima materijalnih potpora ne smatraju se stručna usavršavanja u trajanju od jednog dana niti promotivni pokloni vrijednosti koja ne prelazi 100 kuna po osobi.

Članak 20.

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 5000,00 do 10.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj školska ustanova:

- ako ne donese odluke o odabiru udžbenika iz članka 10. stavaka 3. i 4. ovoga Zakona odnosno ako ih ne dostavi Ministarstvu u roku propisanom člankom 10. stavkom 6. ovoga Zakona
- ako se u školi koriste drugi obrazovni materijali koji nisu utvrđeni odlukom i školskim kurikulumom (članak 16. stavci 6. i 7.)
- ako se utvrdi da se u školi koriste besplatni drugi obrazovni materijali koji nisu objavljeni u virtualnom repozitoriju, a nisu usklađeni sa znanstvenim načelima i etičkim normama te nisu pedagoški, psihološki i didaktički-metodički primjereni dobi učenika, kao i da nisu u skladu s ishodima kurikuluma i očekivanjima međupredmetnih tema (članak 16. stavak 12.).

(2) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u školskoj ustanovi novčanom kaznom u iznosu od 2000,00 do 5000,00 kuna.

(3) Novčanom kaznom od 10.000,00 do 30.000,00 kuna kaznit će se donator i primatelj donacije koji postupe protivno odredbi članka 18. ovoga Zakona.